

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Το πυρ το εσώτερον

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Το τέρας στο μετρό

εκδ. Πατάκη, σελ. 162

Οι διηγηματογραφικοί χαρακτήρες της Βασιλικής Ηλιοπούλου γίνονται τέρατα στην προσπάθειά τους να επιβιώσουν μεταξύ ανθρώπων που συνυπάρχουν στα όρια της σκασιότητας. Ο τίτλος φανερώνει πως οι ιστορίες εξυφαινονται πάνω στον αστικό ιστό, ένα πλέγμα ηλεκτρισμένο από αντιδικίες, μικρότητες και απεριφραστη εκθρόνιση. Η τερατώδης της αυτοσυντήρησης διαβρώνει κάθε ηθικό ανάχωμα. Ο διπλανός, ο γείτονας, ο ξένος, όλοι όσοι κινούνται στην περιφέρεια του οποιουδήποτε μικρόκοσμου μετατρέπονται σε απειλές που πρέπει να εξάπαντος να εξαλειφθούν.

Η Ηλιοπούλου δεν αφήνει παρά ελάχιστα περιθώρια στους ήρωές της για να αντισταθούν στην απανθρωποποίησή τους. Ακόμα και εκείνοι που βρίσκουν την ευκαιρία να αποδείξουν την καλή τους προαίρεση, υποτάσσονται εντέλει στην περιρρέουσα κακότητα.

Ενα από τα χειρότερα δείγματα του ανθρώπινου είδους ενδημεί στο διήγημα «Δεν είναι να εμπιστευθεί κανέναν». Ενα αντρόγυνο σβήνει την τηλεόραση για να πα-

ρακολουθήσει ένα συναρπαστικό θέαμα που από στιγμή σε στιγμή θα εκτυλιχθεί στο απέναντι μπαλκόνι. Ενας άντρας ετοιμάζεται να πηδήξει από τον πέμπτο όροφο. Είναι ένα συνταρακτικό γεγονός, «απ' αυτά που σπάνια έχει κανείς την τύχη να δει με τα ίδια του τα μάτια». Οι δύο θεατές αδημονούν να δουν τον άντρα να πέφτει, έτσι ώστε η ζωή τους να περιλάβει ένα «περιλαμπροσκηνικό», μια «εικόνα φωταγωγημένη, δραματική και επιβλητική».

Ο γιος στο διήγημα «Ανθρωπος στη θάλασσα» βλέπει, σαν σε όραμα, τον άρρωστο πατέρα του να πέφτει στη θάλασσα και στιγμιαία το ενδεχόμενο της αυτοκτονίας του μετατρέπεται στο μυαλό του σε μια αδιανόητη ευχή, μια ευχή που εκπνέει σε λυγμό.

Πιο ιαρή είναι η περίπτωση της γυναίκας στο «Πέρπερο» που ανταποκρινόμενη στο ψέλλισμα για βοήθεια ενός ετοιμοθάνατου σε ένα

νοσοκομείο, αποτολμά να ανακουφίσει το μαρτύριό του διακόπτοντας τη ροή του ορού. Τη στιγμή που το χέρι της πάει να αγγίξει τον ορό, ο άντρας στο κρεβάτι εξεγείρεται συγκορμος, το κορμί του ρημάζεται από σπασμούς, γιατί ευχή του ήταν η ζωή και όχι ο θάνατος.

Ολέθρια αποβαίνει και η προσπάθεια ενός ηλικιωμένου να βοηθήσει έναν κλέφτη που έχει εγκλωβιστεί στον φωταγωγό. Με όλη του την ψυχική παλεύει να απελευθερώσει τον απελπισμένο νεαρό μέχρι που ακαριαία η συνειδητοποίηση της τυφλής βιαιότητας του ανήλικου εγκληματία τον κάνει να αποσύρει από πάνω του τη χείρα βοήθειας, καταδικάζοντάς τον σε μια φρικτή ποινή.

Τα τέρατα της Ηλιοπούλου ζουν στο ημίφως, αλλά και στους δρόμους της πόλης. Σπαράζουν σε σφαλιστά δωμάτια, προφυλάσσοντας από ανύποπτα βλέμματα την τερατώδη όψη τους, συντροφεύουν

στο μετρό θυμωμένα κορίτσια, ουρλιάζουν μέσα στο κεφάλι των πιο απεγνωσμένων· άλλα, πάλι, μακιγιάρουν επιμελώς και εντελώς ανεπιτυχώς το αποτρόπαιο προσωπείο τους, ενώ άλλα παραμονεύουν σαν ένα είδος νέμεσης τους αδίκους ή εφορμούν με μανία ενάντια σε επινοημένους εκθρούς, ξοδεύοντας τα ύστατα απομεινάρια της ανθρωπιάς τους σε ανέκκλητες, τελεσιδικές χειρονομίες.

Καθώς η Ηλιοπούλου παρακολουθεί τους ήρωές της να γίνονται θηρία μέσα σε μια αποθηριωμένη καθημερινότητα, μοιάζει να περιμένει εκείνη την ελάχιστη κίνηση, ένα φευγαλέο νεύμα άρνησης, που θα ανακόψει την ενόρμηση της αλληλοσφαγής.

Όμως, ξέρει εκ των προτέρων πως οι ήρωές της θα κατανεύσουν στη βία και το αίμα θα κυθεί, όχι μόνο μεταφορικά αλλά και κυριολεκτικά.

Με πολύ απλή γραφή, που δεν αγωνιά να αναδειχθεί, ψάχνει στις αφώτιστες, απωθημένες γωνίες του κάθε ψυχισμού τις κρυψώνες του τέρατος· του τέρατος μέσα μας, που άλλοτε βρυχάται και άλλοτε σιγοψιθυρίζει μια μελωδία, η οποία για λίγο καταπαύει το πυρ το εσώτερον.

